

Élő nemzetköziség — élő hagyományok IV.

A Román Kommunista Párt megalakulásának körülményeiről

Ezerkilencszáztizenhét tüzéből jött létre egy világpart: a Kommunista Internacionálé, 1919-ben. A Komintern segítette, egyengette a kommunista pártok megalakulásának folyamatát. Ez országoként a történelmi viszonyoknak megfelelően, sajátos formában ment végbe. Így volt a Román Kommunista Párt esetében is.

Az orosz párt külföldi csoportjaként 1918 tavaszán sorra alakultak a kommunista szervezetek: először a magyar, majd a román és a többi nyugat- és közép-európai szervezet. Ez év májusában már egyesítették ezeket, az OK(b)P Külföldi Csoportjainak Föderációjában.

Miközben a frontokon és a hátszögben vereséget szenvedtek a központi hatalmak államai, a Moszkvában élő közép-európai kommunisták elérkezettnek látták az időt a hazatérésre, az otthoni munkára.

1918. november 4-én Moszkvában megalakult a Kommunista Magyarországi Pártja, még e napon elhatározták a hazatérést is.

Úgy döntöttek, hogy az ideiglenes központi bizottság — amelynek tagjai között magyarok, románok, szlávok egyaránt voltak — fogja majd végezni a magyarországi pártszervezést. A románok között Emil Bozdog, Arion Pescariu, Alexei Genlariu és Mihai Guiru vállalták ezt a megbízást.

A budapesti román kommunista csoport 1918. december 26-án alakult meg. Közben a Magyarországi Szociáldemokrata Párt Román Szekciója kisebb csoportokra hullott; a baloldali 1918. december 31-re hívta össze a román szociáldemokrata kongresszust. Ezen kellett eldölnie, hogy a magyarországi román munkásmozgalom kommunista vagy szociáldemokrata vezetésű legyen-e. A pártgyűlésen megjelentek a budapesti román kommunisták küldöttei; ott volt Kagan, az odesszai román kommunista csoport időközben Budapestre menekült vezetője, de képviseltették magukat a bécsi, az oroszországi, sőt, a romániai kommunisták is.

Az elhangzott igen éles vitákat nem kívánjuk ismertetni. A leglényegesebb kérdésekben foglaltak állást: elítélték azokat a román szociáldemokratákat, akik csatlakoztak a polgári és szociáldemokrata összetételű Román Nemzeti Tanácshoz, s így az Erdélyt megszálló román hadsereghez. Megalakították az Ausztria, Magyarország, Erdély és Bánát Román Kommunista Föderációját. E szervezet lapja 1919. január 1-től a Steagul Rosu lett. A december 31.—január 1-i kongresszus egy határozatában fellépett a december elsejei gyulafehérvári nemzeti gyűlés ellen.

A román kommunistákkal egyet nem értő, de a román imperialista megszállók mellé sem csatlakozó román szociáldemokraták a továbbiakban egy önálló „internacionalista frakciót” alkottak. Ők a magyarországi polgári demokratikus forradalom mellett állottak.

1919 januárjától a román kommunista föderáció székhelyét Nagyváradra tette át, hogy közelebb legyen a román lakta területekhez. Tekintettel arra, hogy

a magyarországi román lakosság többségében paraszt volt, a román kommunisták egy kommunista vezetésű román parasztpártot igyekeztek s akartak szervezni. A párt programja szerint a földet ki kell osztani a parasztságnak.

A Tanácsköztársaság győzelme után a román kommunisták szabadon dolgozhattak, helyzetük mégis nehezebbé vált. A román hadsereg ugyanis megszállta Kelet-Magyarországot, így a kommunisták a román lakta területeken csak illegális tevékenységet fejthettek ki. Kapcsolatban álltak a romániai baloldallal, röpiratokat terjesztettek a megszálló román csapatok között. Ez a munka eredménnyel is járt sok romániai és erdélyi román katonára szökött át a magyar Vörös Hadseregbe.

A magyarországi román kommunisták állást foglaltak a királyi Románia fegyveres intervenciója ellen. Táviratukban, amelyet az Ifjúsági Internacionálé zürichi konferenciájához intéztek, ezeket írták: „Szót emelünk, hogy tiltakozunk a román bojár osztály rabló merénylete ellen, amellyel meg akarja fojtani a Magyar Tanácsköztársaságot. Fölszólítjuk a külföldi valamennyi testvérpártját, bélyegezze meg a román oligarchia gyalázatos tettet. A világ proletárjai összetartásának meg kell menteni Magyarországot. Mi, Magyarországon lakó román munkások a magyar Vörös Hadseregben reménykedünk, amely megvédelmezi a világforradalmat.”

A magyarországi román kommunisták részéről ez az álláspont a gyakorlati tevékenységben is tetet öltött. A Budapest környéki munkástelepüléseken, Újpesten, Pilisvörösváron, Piliszentivánon és Tatabányán — ahol román munkások dolgoztak-agitáltak és toboroztak a Vörös Hadseregbe. Agitációs mun-

kájuk elsősorban arra irányult, hogy a román munkás és paraszti tömegekben elosszassák az illúziókat az úgynevezett nagyromán állammal kapcsolatban. A korabeli román politika ugyanis Nagy-Romániát a Dnyesztertől a Tiszáig képzelte el. Ennek elérése céljából mondotta Ion Bratianu román miniszterelnök a bukaresti parlamentben: „Nem nyughatunk addig, míg a magyar népet gazdaságilag és katonailag teljesen tönkre nem tesszük, mert mindaddig míg Magyarországon az életképességnek szikrája is van, mi magunkat biztonságban nem érezhetjük.” A budapesti román kommunisták ezzel szemben egy 1919 áprilisi nagygyűlésen kijelentették: tiltakozunk „az élősködő román bojárország ellen, akik bandita módjára támadják ezt a szocialista proletárköztársaságot, és ideküldik csapataikat, hogy bennünket is abba a barbár igába hajtsanak, amelyben Románia proletársága és parasztsága sínylődik”.

Agitációs tevékenységük eredményes volt. 1919 májusában már mintegy 280 román vett részt a cseh megszállók elleni harcban. Közülük körülbelül nyolevaneven ó-romániaiak voltak. Hősként kell tisztelnünk őket. Vállalták az életveszélyt, hiszen ha a román hadsereg egységeinek fogságába estek, akkor középkort idéző kínzások után gyilkolták meg valamennyiüket. Emlékeznünk kell vezetőik közül Arion Pescariura, aki a Kommunista Magyarországi Pártja ideiglenes központi bi-

zottságának is tagja volt. 1918 őszén ő is hazajött. Erősen agitált és szervekedett. 1919 januárjában fogták el a román királyi hadsereg katonái, s ölték meg.

A magyarországi román kommunisták nemcsak Románia fegyveres támadását ítélték el, hanem hangot adtak álláspontjuknak a közép-európai népek jövőbeli együttéléséről is. Elfogadták a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság álláspontját, amely szerint a népeknek szocialista föderációban kell egyesülni.

A román kommunisták 1918—1919-beli álláspontja és tevékenysége időszerű és sokatmondó napjaink román és magyar emberének egyaránt.

RAFFAI ERNŐ

Éltem szerboltba naponta járunk vásárolni, naponta találkozunk az eladókkal, s naponta győződünk meg róla, mennyit dolgoznak...

— És hogy sétálnak...?

— Nem erre gondoltam, de ha máris szóba jött, rákérdezek: az is munka, hogy bennünket, vevőket figyelnek a megrakott gondolk között, nem lopunk-e?

— Nem azért „sétálunk”, hogy azt ellenőrizzük, ki mit tesz a kosár mellé, hanem figyeljük, miként áll az árukészlet, hol fagy jobban a portéka, hol kell utánaötleni.

— Ilyenkor láttam, hogy itt az odesszai ABC-ben ön, az üzletvezetőhelyettes hol odaküldi, hol maga cipeli a gondolához, hol a fagyóban levő cikkeket.

— Nem esik le az aranygyűrű az ujjamról. Különben is, üzletben mindent a vevőért kell tennünk, s ha épp arra van szükség, hogy sürgősen megfogjunk egy ládát, bárki megfoghatja, akár vezető, akár tanuló.

— Ön is volt...?

— Tanuló? Bizony, még hozzá ötvenhatban! Akkor persze még nem Bús Imrénének hívták, hanem Szalma Erzsébetnek, és nem is kereskedő, hanem képzőművész akartam lenni. Nem is dolgoztam sehol, amikor elvégeztem az általános iskolát, egy évig „kivártam”, hátha elmehetnek

Ismeretlen ismerősök

Mindent a vevőért

olyan iskolába, ahol a rajztudásom továbbfejleszhetem.

— Ehelyett kereskedő lett.

— Az! Nem nagy meggyőződéssel, de beálltam a pult mögé a Marx téri faterlep melletti népboltba. Sose felejttem el, alig hogy bementem, öt perc múlva már kiszolgáltam.

— Első vevőm egy öregasszony volt, biztosan nagymama lehetett, mert babaolajat kért. Alig találtam meg, pedig a maihoz képest igencsak szegényes választékunk volt. Meg kellett tanulni eligazodni...

— Ott, abban a kis boltban. Mi volt, amit általános kereskedőtudás gyanánt ott tanult meg?

— A legelső: köszönni! Nemcsak visszaköszönni, hanem udvariasan üdvözölni a kedves vevőt.

— Sok az udvariatlan eladó!

— Sajnos, van belőlük.

— Ha a „régiek” megtanultak köszönni, megtanulták a tisztességes magatartást, kit szidunk most ezeknek hiányáért?

— Nem az idősebbeket!

— Nem hiszek benne, hogy a tapintatlanság az életkorral egyenes arányban növekszik, de tegyük fel, hogy elfogadjuk. Kik nevelik a fiatalokat?

Petri Csathó Ferenc

Vidék vidékén

asszonyom a ludakat nézi
átröpülnek a ház előtt strázsáló lucfenyőket
kiröpülnek az ablaktalan öszböl

a kerti széken ül
domborodó babahasán tartja a két kezét
körötte gágogástól hangos Alcsi szigete

én hallgatok asszonyom énekelget
gá-gá-libu-gá micsoda vidék
vidék vidéke ez

ludak röpdülnek el a táj olvan idilli
hogy asszonyom akár sírhatna is
míg a ludai elröpülnek

arccal az ablaktalan ösznek
az asszonyom akár sírhatna is
de ő csak énekelget míg a könnyeit
a szempillámmal fölsöpörgetem

NAGY VINCE METSZETE: ERDEI FERENC

kell rendelnem. Ő adja a tanácsot, én meg csomagolom másnap az eladhatatlan visszatúr.

— Láttam én már önt idegesnek!

— A fiatalemberre céloz?

— Igen. Arra, aki a szeme előtt lopott. A nagykabátja alá dugta a félliteres pálinkasüveget.

— Az volt a szerencséje, hogy elvesztettem a türelmemet.

— Ez miért szerencse?

— Mert nem tudtam megvárni, hogy a kasszáig eljussom.

— Mert ha eljut a kasszáig?

— És nem fizeti ki a pálinkát, akkor feljelenthetem. Addig viszont, amíg a boltban van, fizetés előtt, ő jelenthet fel rágalmazásért, elvégre ő mondhatja, hogy ki akarta fizetni, csak szórakozottságból tette el.

— Ezt mindketten tudjuk, hogy képtelenség. A belsősepet talán a legszórakozottabb professzor sem keveri össze a műanyag kosárral.

— Igaz.

— Mégis futni hagyta.

— Nem tehettem mást. Kihúztam a zsebemből az üveget és visszatettem a helyére. Higgye el, nem éri meg az a hivatalos tortúra, amit el kell viselnünk a nyilvánvaló tények bizonyítására. Így jobb volt.

Igriczi Zsigmond